

Відтепер журнал
«Річною історією
йдить під назвою:
«Світня література
в школах України»

БЕЗПЛАТНИЙ
ЕКС 68829

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
NATIONAL ACADEMY OF PEDAGOGICAL SCIENCES OF UKRAINE

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

STATE INFORMATION-PRODUCTION ENTERPRISE
PUBLISHING HOUSE «PEDAGOGICAL PRESS»

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

Вісник НАПН України

PEDAGOGICS AND PSYCHOLOGY

Newsletter of the NAPS of Ukraine

4 (81) 2013

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

SCIENTIFIC THEORETICAL AND INFORMATIONAL JOURNAL
OF THE NATIONAL ACADEMY OF PEDAGOGICAL SCIENCES OF UKRAINE

Видається з вересня 1993 року
Published since September 1993

Журнал «Педагогіка і психологія»
згідно з Постановою Президії ВАК України від 22.12.2010 р.
№ 1-5/8 (Бюлетень ВАК України. – 2011. – № 2. – С. 7) внесено до Переліку видань,
що друкують результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів
доктора або кандидата педагогічних чи психологічних наук

ISSN 2304-0629

ДЕТАЛЬНІШЕ
НА САЙТІ

ЗМІСТ

ДО 95-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	
Алан Кокерилл. Сухомлинський і XXI століття.....	5
Н. П. Дічек. Екофільна етика В. О. Сухомлинського: внесок українського педагога в закладання основ екологічної етики.....	15
М. І. Сметанський. Педагогічна альтернатива В. О. Сухомлинського.....	23
В. Ф. Деркач. Робота педколективу Павлівської школи з розвитку творчих здібностей учнів.....	31
ДИДАКТИКА, МЕТОДИКА, НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
В. К. Сидоренко, В. В. Юрженко. Технологічна підготовка школярів до трудової діяльності в сучасних умовах.....	35
ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ	
І. Д. Бех. Ідентифікація у вихованні та розвитку особистості.....	42
ЕКСПЕРИМЕНТИ І ДОСЛІДЖЕННЯ: ВИСНОВКИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ	
В. І. Луговий, Ж. В. Таланова. Зв'язок складності та самостійності в освіті.....	50
А. М. Гуржій, В. П. Волинський, Л. П. Ткачова. Дидактичні основи створення динамічних аудіовізуальних електронних засобів.....	58
Ю. А. Романенко. Контроль знань та вмінь учнів із хімії з погляду педагогічних вимірювань.....	65
Л. П. Величко, М. М. Савчин. Теоретичні і практичні аспекти педагогічної майстерності та методичної культури педагога.....	74
А. В. Шамне. Варіативно-типологічний підхід до розвитку у віковій психології.....	82
АНАЛІТИЧНІ ОГЛЯДИ ПУБЛІКАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ	
О. В. Карпенко, Л. І. Самчук, О. В. Кривоносова. Корпоративна культура у сфері надання освітніх послуг вищими навчальними закладами Російської Федерації.....	90
ІНФОРМАЦІЯ	
С. М. Зозуля. Вихід у світ термінологічного словника.....	97
Автори номера.....	100
Реферативний обзор статей номера.....	101
Review of the articles of the issue.....	106

ність текстів: лінгвокультура / 19 — теорія мови / Селіґ — 18 с.

мент формування корпорації / 1.10 — журналістика / Сікатеринбург, 2011. — 22 с.
ний феномен / П. А. Смир-

вотнесенности представленной автореф. дисс. ...канд. психол. наук Борисович : Моск. гос.

— СПб. : Питер, 2001. —

— СПб. : Нева, 2004. —

А. Уткин. — М. : Зерцало,
www.many-books.org/auth/2888

Рекомендовано до друку:
Канд. іст. наук П. І. Рогова

журналу «Україна», —

вміщує

та в царині
освіти.

ІНФОРМАЦІЯ

УДК 811.161.2'374.2:004

С. М. Зозуля

ВИХІД У СВІТ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА*

Висвітлено концепцію та етапи створення словника «Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології», підготовленого фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Визначено перспективу його використання у подальших дослідженнях і впровадження в практику роботи освітніх закладів України.

Ключові слова: Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології.

Зростання соціальної ролі інформаційних ресурсів, безперервне збільшення обсягу та ускладнення змісту наукової інформації на початку ХХІ ст. сприяло прискоренню процесу впровадження термінології цієї галузі завдяки закріпленню термінологічних значень у законодавчих чи нормативних актах. Однак укладання спеціальних словників залишається одним із важливих засобів унормування професійної мови, коли впорядковують, критично й детально аналізують, чіткіше окреслюють поняттєву систему галузі.

Яскравим свідченням зростання потреб у термінологічній продукції є видання нових словників, довідників, тезаурусів. Протягом останніх років у вітчизняній термінологічній лексикографії видано такі словники: «Архівістика: термінологічний словник» (1998), «Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики» (1999), «Словник навчально-педагогічних понять і термінів» (2001), «Словник книгознавчих термінів» (2003), «Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології» (2004), «Інформаційний простір України: словник-довідник законодавчих термінів і понять» (2008), «Документознавство: словник-довідник термінів і понять» (2012), «Словник-довідник термінології музейництва» (2012) та ін. Зважаючи на стрімке зростання кількості видань, у яких інформаційна тематика знаходить все ширше відображення, створення словників сучасної української термінології, вживаної на позначення основних понять інформаційних ресурсів суспільства на основі не лише законодавчої, а й стандартизованої термінології, — справа актуальна.

Слід зазначити, що лексикографія — це новий напрям наукової роботи в Державній науково-педагогічній бібліотеці України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України, який успішно започатковано підготовкою термінологічного словника «Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології»

* Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології / НАПН України : Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського : [уклад.: П. І. Рогова, Я. О. Чепуренко, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська] — К. : Нілан-ЛТД, 2012. — 283 с.

(2012). Видання підготовлено в межах НДР «Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (наук. керівник — канд. іст. наук ст. наук співробітник заслужений працівник культури України П. І. Рогова) та удостоєно диплома I ступеня за участь у конкурсі Національної академії педагогічних наук України на кращі наукові роботи, створені у 2012 р.

Концепцію словника, його структуру розробили фахівці цієї бібліотеки — П. І. Рогова, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська та Я. О. Чепуренко. Важливе значення для формування лексичного складу аналізованого термінологічного словника мало обговорення та затвердження його проспекту в наукових установах НАПН України, апробація видання на засіданнях науково-методичних рад та науково-практичних семінарах ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, інших наукових заходах, присвячених питанням формування єдиного галузевого інформаційного ресурсу.

Зауважимо, що *мета словника* полягала в тому, щоб виявити, узагальнити та систематизувати нормативно-правове трактування основних визначень поняттєво-термінологічного апарату інформаційної сфери України.

Основне його *призначення* — впорядкувати існуючу термінологію в інформаційній сфері в контексті окремого напрямку: формування, зберігання, оброблення та використання інформаційних ресурсів суспільства.

Варто також відзначити *наукову новизну* словника:

- уперше зібрано не лише законодавчу, а й стандартизовану термінологію інформаційної сфери України від часу проголошення незалежності України дотепер (1991–2011 рр.);
- упорядковано та систематизовано існуючу термінологію в контексті окремого напрямку — інформаційні ресурси;
- створено найповніший (за кількістю вміщених термінів) словник з інформаційних ресурсів серед термінологічних словників, які вийшли за зазначений час.

Автори-укладачі видання дослідили значний масив документів, які становлять його джерельну базу: законодавчі акти України, що регулюють відносини в інформаційній сфері; державні стандарти з бібліотечної справи та суміжних наукових галузей; систему міждержавних стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи.

У результаті ґрунтовного наукового аналізу термінологічної лексики сфери інформаційних ресурсів України до словника було відібрано понад 1700 термінів і понять із примітками та посиланнями на джерело. Загалом термінологію цього видання представлено за такими тематичними напрямками: бібліотекознавство, бібліографознавство (інформаційно-бібліотечна діяльність, бібліографічний запис, опис, бібліотечні технології, бібліотечна статистика, види бібліотек, бібліотечно-інформаційні фонди), видавнича справа (основні види видань, друковані ЗМІ), інформаційна політика держави (інформаційні агентства, авторське право й суміжні права, державна статистика, державна таємниця, науково-технічна інформація, національна програма інформатизації), інформація і документація (комплектування фонду, аудіовізуальні документи, захист інформації, індексування документів), електронний документообіг (електронні документи, електронні видання, електронний цифровий підпис, електронні бібліотеки), книгознавство, музеєзнавство (книгови-

дання, елементи книги, документознавство, сприйняття інформації, в і радіомовлення — аудіо-лекомунікативна мережа

Терміносистема складена дартизованої термінології пов'язаних з узагальненнями національних та міждержавних бібліотечну та суміжних інформаційно-пошуковою системою інформації», «електронна сторінка користувача», «інформаційні ресурси сільськогосподарської» тема науково-технічної інформації дужках подано назву якої вміщено той або інший

Якщо до одного терміна в стандартах, то в словнику інформаційна продукція — матеріал, який використовується для задоволення потреби в інформації, ст. 3. Визначена для задоволення програму інформатизації, ст. 1. Інформаційні послуги, ст. 1. (ГОСТ 7.0-99. СИБІД. Інформація. Терміни та визначення)

Терміни-синоніми подано в таблиці «Інформаційно-пошукова система» — інформаційні скриптори пов'язуються з документами і/або інформаційними ресурсами. Терміни та визначення

Подекуди поряд із терміном, наприклад: «літературна література у вигляді паперової палітурки (ДСТУ 11:2000 та визначення)».

Терміни, чия знакова система дано поряд через крайове позначення подано в окремих розділах.

Особливо важливі статистичні нормативних документів наукових позицій.

Терміни, зафіксовані в стандартах (терміни) не мають документів (стандартів) у 1

ні та науково-практич-
ийного ресурсу в ДНПБ
канд. іст. наук ст. наук.
І. І. Рогова) та удостое-
ої академії педагогічних
р.

івці цієї бібліотеки —
епуренко. Важливе зна-
термінологічного слов-
у в наукових установах
ово-методичних рад та
Сухомлинського, інших
иного галузевого інфор-

виявити, узагальнити та
їх визначень поняттєво-

ермінологію в інформа-
зберігання, оброблення

зовану термінологію ін-
лежності України доте-

гію в контексті окремо-

і) словник з інформацій-
ни за зазначений час.

ументів, які становлять
люють відносини в ін-
прави та суміжних на-
рмациї, бібліотечної та

логічної лексики сфе-
відібрано понад 1700
серело. Загалом термі-
чними напрямками: бі-
бібліотечна діяльність,
бібліотечна статистика,

вничча справа (основні
держави (інформацій-
на статистика, держав-
на програма інформа-

фонду, аудіовізуальні
). електронний доку-
електронний цифро-

езнавство (книгови-

дання, елементи книги, книжкові пам'ятки, музейна справа), архівознавство, документознавство, справочинство (архівні документи, архівні установи, керування інформацією, керування документаційними процесами), телебачення і радіомовлення — аудіовізуальні (електронні) засоби масової інформації, телекомунікаційна мережа — тощо.

Терміносистема видання «Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології» містить значну кількість нових термінів та понять, пов'язаних з ухваленням в Україні в роки незалежності низки законів, національних та міждержавних стандартів, які регламентують науково-інформаційну, бібліотечну та суміжних галузей знань діяльність, наприклад: «автоматизована інформаційно-пошукова система», «аналітико-синтетична обробка науково-технічної інформації», «електронний цифровий підпис», «гіпертекстова база даних», «інтерфейс користувача», «інформаційна діяльність», «інформаційний брокер», «інформаційні ресурси спільного користування», «ринок інформаційної продукції», «система науково-технічної інформації» тощо. Після кожного визначення в круглих дужках подано назву нормативно-правового акта та вказано статтю чи пункт, у якому вміщено той або інший термін.

Якщо до одного терміна сформовано декілька визначень у різних законах чи стандартах, то в словнику подано всі виявлені варіанти, наприклад: «Інформаційна продукція — матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин (Закон України про інформацію, ст. 23); документована інформація, яка підготовлена й призначена для задоволення потреб користувачів (Закон України про Національну програму інформатизації, ст. 1); документи, інформаційні масиви, бази даних та інформаційні послуги, що є результатом функціонування інформаційних систем (ГОСТ 7.0-99. СИБІД. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения)».

Терміни-синоніми подано поряд з основним через крапку з комою, приміром: «Інформаційно-пошукова мова (ІПМ) дескрипторного типу; дескрипторна ІПМ; координатна ІПМ — інформаційно-пошукова мова, у якій лексичні одиниці, дескриптори пов'язуються координатними зв'язками в процесі індексування документів і, або інформаційних запитів (ДСТУ 5034:2008. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять)».

Подекуди поряд із терміном у дужках вказано сферу його застосування, наприклад: «кишеня (поліграфія) — додатковий елемент видання в палітурці у вигляді паперового мішечка, який монтується на внутрішній частині палітурки (ДСТУ 3018 95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення)».

Терміни, чия знакова сторона має загальноприйняті скорочення-аббревіатури, подано поряд через крапку з комою. Окрім того, аббревіатури термінів із розшифруванням подано в окремому переліку.

Особливо важливі статті більш розгорнуті. Визначення подано з урахуванням тих нормативних документів, які глумачать терміни інформаційної діяльності з наукових позицій.

Терміни, зафіксовані російською мовою, автори переклали українською, але вони (терміни) не мають статусу офіційних, характерних для нормативних документів (стандартів) у разі їх гармонізації, проте, на думку укладачів, важливі,

оскільки ці терміни використовують фахівці в міжнародній інформаційній та науковій діяльності. У виданні їх позначено знаком астериск (*).

Словник містить абетковий покажчик термінів, що сприяє їх швидкому пошуку, полегшує працю науковців.

Подібна специфіка відбору й побудови структури аналізованого довідкового видання зумовлена постійними змінами в поняттєво-термінологічному апараті інформаційної сфери суспільства та намаганням укладачів якнайповніше подати затребувану інформацію.

Важливу видається цінність цього словника передусім для науковців, докторантів, аспірантів і тих, хто досліджує проблематику соціальних комунікацій. Він стане в нагоді працівникам бібліотечно-інформаційної сфери, а також студентам вищих навчальних закладів і коледжів, котрі навчаються за інформаційно-бібліотечними та іншими гуманітарними напрямками підготовки. Актуальність такого словника зумовлена сучасними потребами підготовки фахівців у царині соціальної комунікаційно-інформаційної діяльності відповідно до трансформації вітчизняної системи освіти.

Видання вже надійшло до національних і державних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН та НАПН України. Це означає, що понад 280 бібліотек вищів України гуманітарного профілю (серед них і Автономної Республіки Крим) та понад 20 провідних освітніх книгозбірень із різних регіонів України отримали по декілька примірників цього словника на безоплатній основі.

Вважаємо, авторам-упорядникам схарактеризованого словника вдалося зібрати, проаналізувати, систематизувати та оптимально представити сучасну українську термінологію інформаційних ресурсів суспільства.

АВТОРИ НОМЕРА

І. Д. Бех — д-р психол. наук проф. дійсн. член НАПН України директор Ін-ту проблем виховання НАПН України (Київ)

Л. П. Величко — д-р пед. наук проф. зав. лабораторії Ін-ту педагогіки НАПН України (Київ)

В. П. Волинський — канд. пед. наук. ст. наук. співробітник, зав. лабораторії Ін-ту педагогіки НАПН України (Київ)

А. М. Гуржій — д-р техн. наук дійсн. член НАПН України заст. президента НАПН України (Київ)

В. Ф. Деркач — директор Павлиськ. серед. ЗОШ (с. Павлиш Кіровоград. обл.)

Н. П. Дічек — д-р пед. наук проф. зав. лабораторії Ін-ту педагогіки НАПН України (Київ)

С. М. Зозуля — канд. іст. наук зав. відділу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (Київ)

О. В. Карпенко — канд. наук з держ. управління д-рант Нац. академії держ. управління при Президентові України, ст. наук. співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (Київ)

Алан Кокерилл — проф. ун-ту Монаш (м. Мельбурн, Австралія)

О. В. Кривонос — ського (Київ)

В. І. Луговий — д-р пед. наук України (Київ)

Ю. А. Романенко — д-р пед. освіти (м. Донецьк)

М. М. Савчин — канд. пед. наук (м. Львів)

Л. І. Самчук — канд. пед. наук (м. Львів)

В. К. Сидоренко — д-р пед. наук, центру з підготовки Нац. ун-ту біоресурсів

М. І. Сметанський — д-р пед. наук, нологій ун-ту «Україна» (Київ)

Ж. В. Таланова — д-р пед. наук України (Київ)

Л. П. Ткачова — канд. пед. наук (Київ)

А. В. Шамне — канд. пед. наук, нац. ун-ту д-рантка Ін-ту педагогіки (Київ)

В. В. Юрженко — канд. пед. наук, освіти НАПН України (Київ)

РЕФЕРАТИ

К 95-ЛЕТІЮ СО Д

УДК 37.091.4 Сухомли

Алан Кокерилл — д-р пед. наук

Сухомлинский и XXI

Кратко изложены на мощное влияние его и яшего столетия не та большинство его много довать идеям выдающест ность произведений В. поскольку он подымае целостный подход к обка обеспечивает основ го, профессионального ти образования. эколо

Ключевые слова: Сухомли модели.